

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Πέμπτος

Συνδρομή ἰτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.—Αἱ συνδρομαὶ ἀρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἐκάστου ἔτους καὶ εἶνε ἰτησίαι.—Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6

16 Ἀπριλίου 1878

ΠΑΝΟΜΟΙΟΤΥΠΩΝ ΤΩΝ ΥΠΟΓΡΑΦΩΝ ΤΟΥ
Ἀλῆ πασᾶ, Μουκτάρ πασᾶ καὶ Ἰουσοῦφ Ἀράπη.

*Ἀλῆ πασᾶ
Ἰουσοῦφ Μουκτάρ
Πασᾶ*

701691

Ἡ πρώτη τῶν ἀνωτέρω σφραγίδων εἶνε ἡ τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ, τοῦ τελευταίου τούτου ἡλίου τῆς ἐλληνικῆς σταυρώσεως· μετ' αὐτὴν ἔπεται ἡ ὑπογραφή τοῦ υἱοῦ τοῦ Μουκτάρ Πασᾶ, ἑραστοῦ τῆς Φροσύνης, καὶ ἡ τοῦ αἰμοδόρου Ἰουσοῦφ Ἀράπη, τοῦ σκληροτέρου καὶ ἀπανθρωποτέρου πάντων τῶν ὀπλαρχηγῶν τοῦ φοβεροῦ δυνάστου. Αἱ ἀπαίσιαι αὗται ὑπογραφαὶ ἐλήφθησαν ἐξ ἐπισήμων ἐγγράφων, ἀπευθυνθέντων πρὸς τοὺς προέδρους καὶ κυβερνήτας τῆς Ἁγίας Μπαράς, εὐμενῶς δὲ ἐκοινοποιήθησαν ἡμῖν ὑπὸ τοῦ κ. Ἀριστοτέλους Βαλαωρίτου. — Ἄν ἦνε ἀληθὲς, γράφει ἡμῖν ὁ προσφιλὴς ποιητῆς, ὅτι τὸ ὕψος ἐνδεικνύει τὸν ἄνθρωπον, εἶνε ἐπίσης ἀληθὲς, ὅτι ὑπογραφαὶ τινες πρέπει νὰ θεωρηθῶσιν ὡς πιστὸν ἀπεικόνισμα τῆς ψυχῆς τοῦ γράφοντος. Παρατήρησον μετὰ προσοχῆς τὴν ὑπογραφήν τοῦ αἰμοσταγοῦς Ἰουσοῦφ Ἀράπη, ἐρευνήσον ἐν πρὸς ἐν τὰ γράμματα τῆς, καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι θ' ἀνακαλύψῃς ἐν αὐτοῖς τὰ ἀναρίθμητα ἐκείνα σῶνεργα δι' ὧν ἐδασάνιζεν ὅσους δὲν ὑπετάσσοντο εἰς τὰς θελήσεις τοῦ Κυρίου του ἢ τὰς ἐδικὰς του, ὅλας τὰς στρεβλώσεις, τὰς ἀπαγγονίσεις, τοὺς ἀποκετοφλισμούς, τὰς καθηλώσεις, τοὺς διαβολισμούς, τὰς ἀπάτας, καὶ μετεχειρίζετο πρὸς κατατρόπωσιν τῆς δυστυχοῦς Ἡπείρου. Τοιαῦται ἐπιστολαὶ τοῦ ἀποτροπαίου τούτου δαίμονος ὑπάρχουσι πολλαὶ ἐν τῷ ἀρχιεπιφυλακείῳ τῆς Λευκάδος; ἀπασαὶ δὲ εἶνε γεγραμμέναι παρ' αὐτοῦ τοῦ ἴδιου. »

Σ. τ. Δ.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΑΛΗ ΠΑΣΣΑ

Ἐβόσταν τὰ Γιάννια σιγὰ νὰ κοιμηθῶνε,
Ἐβόσταν τὰ φωτὰ τους, ἐκλείσαν τὰ μάτια.
Ἡ μύνα σφίγγει τὸ παιδί θαθεῖά στήν ἀγκαλιά τῆς,
Γιατ' εἶναι χρόνοι δύστυχοι καὶ τρέμει μὴ τὸ χάσῃ.
Τραγοῦδι δὲν ἀκούεται, ψυχὴ δὲν ἀνασαίνει.
Ὁ ὕπνος εἶναι θάνατος, καὶ μνήμα τὸ κρεβάτι,
Κ' ἡ χώρα κοιμητήριον, κ' ἡ νύχτα βημοκλήσι.

ΤΟΜΟΣ Ε'—1878.

Ἄγρυνος ὁ Ἀλήπασσας ἀκόμη δὲν νυστάζει· Κ' εἰς ἓνα δέρμα λειονταρίου βρίσκειται ξαπλωμένος. Τὸ μέτωπό του εἶναι βαρὺ, θολὸ, συγνεφισμένο· καὶ τὸ βάλεν ἀντίστολο τὸ χέρι του, μὴ πέση. Χαϊδεύει μὲ τὰ δάχτυλα τὰ κάτασπρά του γένεια· Παῦ σέρνονται ἐς τοῦ λειονταρίου τὴ φοβερὴ τὴ χήτη. Ἀγκαλιασμένα τὰ θεριά, σοῦ φαίνεται πὺς ἔχουν ἓνα κορμὶ δικέφαλο· τὸ μάτι δὲ γνωρίζει· Ποῖο τάχα νᾶν τὸ ζωντανὸ καὶ ποῖο τὸ σκοτωμένο.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΒΑΛΑΩΡΙΤΗΣ.

* *

Ὁ Ἀλῆς ἐγεννήθη τὸ 1741 ἐν Τεπελενίῳ. Τὸ μικρὸν αὐτὸ χωρίον κεῖται παρὰ τὴν Βογιουῶσαν, τὸν ποταμὸν τῶν στεναγμῶν, περιβαλλόμενον ὑπὸ ὑψηλῶν καὶ ἀποτόμων τιτανούχων ὄρεων. Εἶνε δὲ καὶ ἡ φύσις αὐτὴ κατὰ τὸ μέρος ἐκεῖνο τῆς Ἀλβανίας ἀγρία καὶ ἀπαισία ὡς οἱ ἄνθρωποι. Ἡ φάραγξ τοῦ Τεπελενίου εἶνε διαρκῆς διατριβὴ ἀνέμων καὶ καταγίδων, οὐδὲν δὲ δένδρον οὔτε θάμνος προκύπτει ἐπὶ τῶν βραχωδῶν τῆς Βογιουῶσσης κλιτύων. Ἐν μέσῳ τοιαύτης φύσεως ἠύξησεν ὁ Ἀλῆς, ἄγριον ἀλλὰ βωμαλέον τέκνον τῶν ὄρεων καὶ τῆς ἐρημίας, καὶ νέον ἔτι ἐφάνη προκαλοῦσα αὐτὸν οὕτως εἰπεῖν ἡ μάρα εἰς ἐκδίκησιν τῆς εἰς τὴν οἰκογένειαν αὐτοῦ προστριβείσης σκληρᾶς ὕβρεως, τοῦ διωγμοῦ καὶ τῆς ἐξώσεως τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. Ἀπὸ παιδὸς ἐμαρτύρει ἐναργῆ τὴν διάνοιαν καὶ ζωηρὸν τὸ πνεῦμα, ἀποτελῶν ἐμφαντικωτάτην ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ἤρεμον ἦθος τῶν τούρκων αὐτοῦ ὀμηλικῶν. «Τὸ ἀνήσυχον αὐτοῦ πνεῦμα», διηγεῖται ὁ Ἱερώνυμος Δὲ λὰ Λάνς, «κατεδηλώθη ἄμα τῇ ἐξόδῳ αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ γυναικωνίτου· διότι παρετηρεῖτο συνήθως ἐπ' αὐτοῦ προπέτεια καὶ δραστηριότης ξένοι πάντη εἰς τοὺς φύσει ὑπερηφάνους καὶ σοβαροὺς τούρκους. Ὅσάκις ἠδύνατο νὰ ἐκφύγῃ τοῦ πατρικοῦ οἴκου, ἔσπευδεν εἰς τὰ ὄρη, καὶ ἐπλανᾶτο ἐν μέσῳ χιόνων καὶ δρυμῶν· μάτην δὲ προσεπάθει νὰ ὑποτάξῃ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ὁ πατὴρ του. Σκληροτράχηλος καὶ δυσμαθὴς, ἐξέφευγε τῶν χειρῶν τοῦ διδασκάλου του, καὶ ἐκακοποίει μάλιστα αὐτόν, ὁσάκις ἦτο βέβαιος ὅτι δὲν ἤθελε τιμωρηθῆ». Τὸ λυπηρὸν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ τέλος ἐπέδρασε βαθέως ἐπὶ τῆς ψυχῆς τοῦ Ἀλῆ· τὰ πρῶτα δὲ τῆς πείρας αὐτοῦ μαθήματα συνετέλεσαν εἰς κραταίωσιν τῶν ἐντυπώσεων ἐκείνων. Τὸ 1782 ἐτάχθη εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Πασᾶ Κοῦρτ τοῦ Βερατίου, δεσπόζοντος τῆς μέσης καὶ κάτω

Ἰθθακίαν. Τοσοῦτον δὲ εὐηρέστησεν εἰς τὸν Κούρτ ὁ ἰταμός, στρωμύλος καὶ πνευματώδης νέος, ὥστε ἐμνήστευσεν αὐτῷ τὴν ἰδίαν θυγατέρα. Ἄλλ' αἱ βασιουργαίαι ἰσχυρῶν ἀντιπάλων, προσπαθήσαντων νὰ δυσφημήσωσι τὸν τε χαρακτῆρα καὶ τὸ γένος τοῦ Ἀλῆ, κατώρθωσαν νὰ διαλύσῃ ὁ Κούρτ τὴν μνηστείαν, καὶ νὰ δώσῃ τὴν θυγατέρα του εἰς τὸν Ἰθθακίῳ Βένῳ, πλούσιον νυμφίον ἐκ τοῦ γένους τῶν Σινανπασσαλίδων. Τότε ἐδραπέτευσεν ὁ Ἀλῆς κρυφίως ἐκ τοῦ Βερατίου, καὶ κατέστη μετ' ὀλίγον ἀρχηγὸς συμμορίας τυχοδιωκτῶν, ὁποίους συνάγει συνήθως ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐν Ἀλθανίᾳ ὄρεξις ἀρπαγῆς καὶ λείας ἐπιθυμίας. Ἠκολούθησαν δ' αὐτῷ εἰς τὴν τοιαύτην στρατείαν ἡ μήτηρ καὶ ἡ ἀδελφή.

Ἡ Χάμκω ἦτο γυνὴ ἐκτάκτου εὐτολμίας καὶ φιλοδοξίας ἀπεράντου. Ὅλη αὐτῆς ἡ ἐμφάνεια καὶ τὸ ἦθος ἐμαρτύρουν σκληρόν τι καὶ ἀνδρώδες, ἐφαίνετο δὲ συναισθανομένη, ὅτι ἦτο ἄλλη τις Ὀλυμπιάς. Ἀποβαλοῦσα τότε τὴν καλύπτραν καὶ τὴν ἡλακάτην, ἔδραξε τὰ ὅπλα ἵνα πολεμήσῃ ὑπὲρ τῶν συμφερόντων τοῦ υἱοῦ αὐτῆς. Παρὰ τὸ Ζαγόρι συνεπλάκη ὁ Ἀλῆς μετὰ τοῦ στρατοῦ τοῦ Κούρτ, ἀλλ' ἡ μάχη ἔμεινεν ἀνευ ἀποτελέσματος, διότι οἱ Ἀλθανοὶ ἐπεθύμουν ἑκατέρωθεν νὰ παραταθῇ εἰς μῆκος ὁ προσδοφῶρος δι' αὐτοὺς πόλεμος. Ἐντὸς ὀλίγου ὅμως ἤρχισαν ἐξαντλούμενοι οἱ πόροι τοῦ Ἀλῆ καταληφθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν συντρόφων του, συνελήφθη τέλος αἰχμάλωτος, μετὰ τῆς μητρὸς καὶ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ, ὑπὸ τῶν κατοίκων τοῦ Χορμόβου καὶ τοῦ Γαρδικίου. Ἡ Χάμκω καὶ ἡ Χαϊνίτσα ὑπέστησαν τότε τὰς δεινοτάτας κακοπραγίας, ὅσας λεπτολογοῦσα μογηθρία δύναται νὰ τεχνήσῃ κατὰ γυναικῶν. Ῥιφθεῖσαι εἰς ὑγρὰν εἰρκτῆν, δὲν ἐξήγοντο αὐτῆς εἰμὴ μόνον ὅπως παραδοθῶσιν εἰς τὴν κτηνωδίαν τῶν προκριτωτέρων τούρκων τοῦ Γαρδικίου καὶ τοῦ Χορμόβου. Τὰ παθήματα τῶν δύο γυναικῶν ἐκίνησαν εἰς οἶκτον πολλὰς καρδίας· διαπραγματεύσεις πρὸς ἐξαγορὰν αὐτῶν ἐγένοντο. Ἐλλήν δέ τις τέλος προσήνεγκε τὸ ἀναγκαιοῦν ποσόν, καὶ ἀντὶ 22,800 γροσίων ἀπέλυσαν οἱ Γαρδικιώται τοὺς αἰχμάλωτους αὐτῶν. Ἐνοεῖται ὅτι αἱ βαρέως τα γενόμενα φέρουσαι γυναῖκες ὑπέκασαν εὐθὺς παρὰ τῷ Ἀλῆ τὸν πόθον αἱματηρᾶς ἐκδικήσεως. Ἡ μήτηρ του ἐξώρριξεν αὐτὸν νὰ μὴ ἡσυχάσῃ, πρὶν ἢ ἀρδῆν ἐξεδαφισθῇ τὸ Γαρδικίον· ἡ δὲ Χαϊνίτσα ἰκέτευεν αὐτὸν νὰ ἀποπλύνῃ τὸ προσγενόμενον εἰς τὸ ὄνομα τῆς οἰκογενείας του αἵσχος. «Τότε μόνον θ' ἀποθάνω ἡσυχος», ἔλεγε συχνάκις, «ὅταν γεμίσω τὸ προσκεφάλαιόν μου μετὰ τὰς κόμας τῶν γυναικῶν τοῦ Γαρδικίου».

Καὶ ὁ Ἀλῆς δὲ αὐτὸς κατηγανάκτησεν ἐπὶ τῇ γενομένῃ εἰς τοὺς οἰκειοτάτους αὐτοῦ καταισχύνῃ. Ἐνόησεν ὅμως, ὅτι οἱ ἐχθροὶ του ἦ-

σαν ἔτι πολὺ ἰσχυροὶ καὶ ὅτι μόνον βαθυμῆδον καὶ ἐκ πλαγίου ἠδύνατο νὰ τοὺς προσβάλλῃ. Ἐπὶ μακρὰ ἔτη κατώρθωσε νὰ ὑποκρίνηται, χωνεύων τὸ αἷσχος, ἀλλὰ τὰ ἔτη δὲν ἐπράυνον τὴν ἀργὴν αὐτοῦ. Ἡ ἐκδίκησις ἦν δι' αὐτὸν ὄψον, ὅπερ ἔπρεπε νὰ φάγῃ κούρον. Ἴνα φθάσῃ εἰς τὸν σκοπὸν αὐτοῦ καὶ δυνηθῇ νὰ τιμωρήσῃ τοὺς ἐχθρούς του, εἶχεν ὁ Ἀλῆς πρὸ πάντων ἀνάγκην δυνάμεως, καὶ εἰς αὐτῆς τὴν ἀπόκτησιν ἔσπευδεν ἐκθύμως· ἐκεῖ δὲ ἔτεινον καὶ πᾶσαι τῆς μητρὸς αὐτοῦ αἱ μακιαβέλαιοι συμβουλαί, ἧτις ἔλεγε καὶ ἐπανέλεγεν αὐτῷ πάντοτε ὅτι ἡ ἐπιτυχία δικαιολογεῖ πάντα. «Γιέ μου, ἔλεγεν αὐτῷ, ὅστις δὲν γνωρίζει νὰ φυλάξῃ τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ, εἶνε ἄξιος νὰ τὴν στερηθῇ. Συλλογίσου, ὅτι ἡ τῶν ἄλλων ἰδιοκτησία ἀνήκει εἰς αὐτοὺς μόνον διότι εἶνε ἰσχυρότεροι, καὶ ὅτι γίνεται ἰδική σου, ἅμα κατορθώσης νὰ τοὺς τὴν ἀρπάσῃς». Συνησθάνετο δὲ καὶ ὁ Ἀλῆς αὐτὸς, πόσον βαθέως εἶχον ἐντυπωθῆ εἰς αὐτὸν τὰ φοβερά ἐκεῖνα τῆς μητρὸς του ἀξιώματα. «Ὅτε ἀπέθανεν ὁ πατήρ μου», διηγείτο βραδύτερον εἰς τὸν Γάλλον Πουκβίλ, «μοῦ ἀφῆκε μόνον μίαν τρύπαν καὶ ὀλίγα στρέμματα γῆς. Ἡ φαντασία μου ἀναρρίπιζομένη ὑπὸ τῶν συμβουλῶν τῆς γυναικός, ἧτις μοῦ ἔδωκε δις τὴν ζωὴν, διότι μὲ ἔκαμε καὶ ἀνθρωπὸν καὶ βεζύρην, μοῦ ἀπεκάλυψε τὸ μυστήριον τοῦ προορισμοῦ μου. Δὲν ὄνειρευόμην ἄλλο ἢ δύναμιν, θησαυρούς, παλάτια, καὶ ἐν ἐνὶ λόγῳ ὅσα ἐπραγματοποίησεν ὁ χρόνος, καὶ ὅσα ἀκόμη μοῦ ὑπόσχεται, διότι τὸ σημεῖον ὅπου ἔφθασα δὲν εἶνε ἀκόμη ὁ σκοπὸς τῶν ἐλπίδων μου». Ἡ πρώτη ὅμως αὐτοῦ ἀπέπειρα εἰς πραγματοποιήσιν τῶν φιλοδόξων σχεδίων τῆς Χάμκως ἀπέτυχε. Ἀρχηγῶν ληστρικῆς συμμορίας καὶ εἰσβαλὼν εἰς τὸ Χόρμοβον ἀπεκρούσθη καὶ ἔδωκε πρῶτος τῆς φυγῆς τὸ παράδειγμα εἰς τοὺς ἐπαδούς του. Ἡ Χάμκω ἐξεβράγη εἰς βλασφημίας, ἰδοῦσα αὐτὸν οὕτως ἐπιστρέφοντα, καὶ τείνουσα πρὸς αὐτὸν τὴν ἡλακάτην, ἣν εἶχεν ἀναλάβει μετὰ τὴν αἰχμαλωσίαν αὐτῆς, τῷ προσεφώνησε ταῦτα: «Πήγαινε δειλὲ νὰ νήθῃς μετὰ τὰς γυναῖκας τοῦ χαρμεῖου, διότι αὐτὸ τὸ ἔργον σοῦ ἀρμόζει κάλλιον παρὰ τὰ ὅπλα» καὶ αἱ μετὰ ταῦτα δὲ ἐπιχειρήσεις τοῦ Ἀλῆ, περιπερομένου δίκην πλάνητος ἱππότηου εἰς Εὐβοίαν καὶ Θεσσαλίαν, ἀρπάχοντος αἴγας καὶ πρόβατα καὶ ληστεύοντος τοὺς Ἕλληνας βαργιάδες, οὐδόλως ἀπέβησαν εἰς ὄφελός του.

Ὁ Ἀλῆς ἠρέσκετο, ὡς συνεθίζουσιν οἱ ὀψιδοξοί, ἐπανερχόμενος ἀπὸ τῆς βραδυτέρας του εὐτυχίας εἰς τὰς ἀρχαίαις τοῦ σταδίου του ἀρχαίαι, ἵνα καταδεικνύῃ συγχρόνως τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰς προσπαθείαις, δι' ὧν εἶχε κατορθώσει νὰ ὑψωθῇ. Ἡ διήγησις δὲ αὐτοῦ, ὅτι ἐπλανήθη εἰς τὰ ὄρη ἔχων 60 μόνον παράδες, ὅτι ἐπώλησε καὶ αὐτό του τὸ ξίφος, καὶ ὅτι ἐν τῇ ἐσχάτῃ του ἀπορίᾳ

εἶρε θησαυρόν, τῷ ἐχρησίμευε, καὶ τοι πολὺ ἀπέχεο τῆς βεβαιότητος, ὅπως αὐξάνῃ τὴν περιβάλλουσαν τὸ πρόσωπόν του μυστηριώδη λάμψιν. Καὶ αὐτὸς δὲ οὗτος βραδύτερον τὴν ὠνόμαζε μῦθον, ἐπινοήθηεντα ὑπὸ ψευδολόγου τινὸς διδασκάλου Βαλλίδα, προσέθετεν ὅμως, ὅτι καλὸν εἶνε νὰ πιστευθῆται θαύματος μετέχουσα ἡ εὐτυχία του. «Ἄχ!» ἔλεγε στεναζὼν εἰς τὸν Πουκβίλ· «νὰ μὴν ἔλθω προτῆτερα εἰς τὸν κόσμον! μὲ τὴν βοήθειαν ὀλίγων τρελλῶν θὰ ἐργάσῃ προφῆτης».

Τὴν πρώτην βελτίωσιν τῆς καταστάσεως αὐτοῦ κατώρθωσεν ὁ Ἄλῆς δι' ἐπωφελοῦς συνουκασίαι, ἕπερ συνῆψε μετὰ τῆς Ἐμινές, θυγατρὸς τοῦ Πασσᾶ τοῦ Δελβίνου. Εἶτα ἤρρισε σπουδαίως σκεπτόμενος νὰ δημιουργήσῃ ἑαυτῷ ἰδίαν δύναμιν, καὶ νὰ κρατήσῃ οὕτω τοῦ Τεπελενίου, τῆς γενεθλίου αὐτοῦ πόλεως. Εἰς τοῦτο δὲ προέβη μετὰ τῆς περισκέψεως ἐκείνης καὶ τῆς γαλεώδους πανουργίας, ἥτις χαρακτηρίζει πάσας αὐτοῦ τὰς ἐπιχειρήσεις. «Ἡσθάνομην», διηγείτο εἰς τὸν Πουκβίλ, «τὴν ἀνάγκην νὰ ριζώσω ἀσφαλῶς εἰς τὸν τόπον μου, ὅπου εἶχον πιστοὺς ὀπαδοὺς καὶ φοβεροὺς ἐχθροὺς· τοὺς τελευταίους τούτους ἔπρεπε νὰ ἐξοτρώω ἐκ παντὸς μέσου εἰς παράπτωμά τι, ἵνα τοὺς καταστρέψω ἀθρόους· οὕτω δὲ διενεόθηεν τὸ ἐξῆς:—Ἐσυνείβηζον, μετὰ τὰς θρησκευτικὰς μου ἐκδρομὰς νὰ ἀναπαύομαι ὑπὸ τὴν σκιάν δάσους τινὸς παρὰ τὴν Βεῦτζαν, καὶ νὰ κοιμῶμαι ἐκεῖ τὴν μεσημβρίαν. Ἐστειλα λοιπὸν ἕνα τῶν ἐμπιστῶν μου πρὸς ἐκείνους οἵτινες μὲ ἐμίσουν, καὶ τοῖς ἐπρότεινα δι' αὐτοῦ νὰ μὲ φονεύσωσιν· ἐγὼ δὲ μετέβην ἐν σπουδῇ πρὸ τῶν ἐχθρῶν μου εἰς τὸν τόπον τῆς ἐντεύξεως, καὶ ἔδεσα ὑπὸ τὸ φύλλωμα τῶν δένδρων μίαν αἶγα, ἣν φιμώσας ἐκάλυψα διὰ τοῦ μανδύου μου. Εἶτα διὰ πλαγίων ὁρῶν ἐπέστρεψα μετμημφισμένως εἰς τὸ σεράγιόν μου, καθ' ἣν στιγμήν ἐπυροβόλουν καὶ μὲ ἐφόνευον. Μέρος τῶν ἀνθρώπων μου ἐνεφανίσθη τότε, ἅμα ἀκουσθέντος τοῦ κρότου, καὶ τοῦτο κατὰ παραγγελίαν μου, ἵνα μὴ δυνηθῶσιν οἱ ἐχθροί μου νὰ πλησιάσωσι καὶ ἀννακλύσωσι τὴν ἀλήθειαν. Ἐπέστρεψαν οὕτως οἱ δῆθεν φονεῖς μου εἰς Τεπελενιον, ἀναφρονῶντες:—ὁ Ἄλῆς δὲν ὑπάρχει πλέον, τὸν ἐξεφορτώθημεν!—Ἡ εἰδησις εἰσεχώρησεν εἰς τὸν γυναικωνίτην, καὶ ἐγὼ ἤκουον συνάμα τοὺς θρήνους τῆς μητρὸς μου καὶ τὰς κραυγὰς τῶν ἐχθρῶν μου. Ἀφῆκα ὅμως νὰ κορυφωθῇ τὸ σκάνδαλον, καὶ ἀνέμεινα νὰ τοὺς μεθύσῃ ἐντελῶς ὁ οἶνος καὶ ἡ χαρὰ. Τότε δὲ, σημείου δοθέντος, ἐπέπεσον κατ' αὐτῶν μετὰ τῶν ὀπαδῶν μου. Τὸ δίκαιον ἦτο ὑπὲρ ἐμοῦ, καὶ πρὶν ἐξημερώσῃ τοὺς κατέστρεψα πάντας, καὶ διένειμα τὰ κτήματα καὶ τὰς οἰκίας των εἰς τοὺς ἀνθρώπους μου. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἠδυνάμην νὰ εἶπω ὅτι τὸ Τεπελενιον ἦτο ἰδικόν μου».

Ἰδρύσας οὕτως ἰδίαν δύναμιν ὁ Ἄλῆς, προέβη βαθμηδὸν περαιτέρω ἐν τῇ ὁδῷ τῆς βίας καὶ τῆς διασθορᾶς. Ἀπλοὺς ἔτι στασιώτης ὢν, ἐγλίγετο ὅμως μείζονος δόξης· τὰ τεταραγμένα ἐν Ἀλβανίᾳ πράγματα καὶ αἱ ἀτελεύτητοι συγκρούσεις καὶ ραδιουργίαι παρέσχον τὴν καλλίστην εὐκαιρίαν εἰς πονηρὸν καὶ οὐδὲν εὐλαβοῦμενον πνεῦμα ὅπως ἀναβῆ ἀπὸ βαθμίδος εἰς βαθμίδα. Πρῶτῃ δὲ αὐτοῦ λεία ὑπῆρξε τὸ Πασσαλίκιον τοῦ Δελβίνου. Ὁ πενθερὸς αὐτοῦ Πασσᾶς τοῦ Δελβίνου, ἀναμιχθεὶς εἰς τὰς ῥωσομαυροβουναϊκὰς περιπλοκάς τοῦ 1767 εἶχεν ἀποκεφαλίσθῃ ἐν Βιτωλίοις. Διάδοχος αὐτοῦ ὑπῆρξεν ὁ ἐξ Ἀργυροκάστρου Ἄλῆ Πασσᾶς, μεθ' οὗ ὁ Ἄλῆς εἶχε νυμφεύσει τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ Χαϊνίτσαν, ἐλπίζων νὰ φθάσῃ ταχύτερον διὰ τοῦ μέσου τούτου εἰς τὸν σκοπὸν του. Ταχέως ὅμως εἶδε σφαλλομένην τὴν ἐλπίδα αὐτοῦ· διότι μετὰ τὸν βίαιον τοῦ γαμβροῦ του θάνατον διωρίσθη ὑπὸ τῆς Πύλης οὐχὶ αὐτὸς ἀλλ' ὁ Σελίμ Βέη Κόκας εἰς τὴν θέσιν Σαντζᾶκ τοῦ Δελβίνου μὲ δύο ἱπποῦριδας. Ἄλλ' ὁ Σελίμ παρέσχε ταχέως λαβὴν εἰς πτῶσιν αὐτοῦ. Καταλιπὼν τὸ σύστημα τῶν προκατόχων του, οἵτινες ἤριζον ἀδιακόπως πρὸς τοὺς Ἐνετοὺς, διετέλει εἰς ἀρίστας συνεννοήσεις μετὰ τῶν διοικητῶν τῆς Κερκύρας· ἐξήγειρε δὲ ἀναγκαιῶς διὰ τῆς τοιαύτης του πολιτικῆς τὴν δυσπιστίαν τοῦ Διβανίου, καὶ ὁ Ἄλῆς, ἄσμενος τοῦ κατασκόπου τὸ ἔργον ἀναλαμβάνων, παρηγγέλυθαι νὰ ἐπιτηρῇ τὸν Σελίμ. Ἐπραξε δὲ τοῦτο, καὶ μεταβὰς παρὰ τῷ Σελίμ ἐφιλοξενήθη παρ' αὐτοῦ καὶ κατώρθωσε διὰ θωπευμάτων νὰ κερδίσῃ τὴν εὐνοίαν του.

Ταχέως ἐδόθη αὐτῷ εὐκαιρία νὰ καταστρέψῃ τὸν Πασσᾶν. Ὁ Σελίμ εἶχε πωλήσει εἰς τοὺς Ἐνετοὺς δάσος τι παρὰ τὴν λίμνην Πελοδα. Κατήγγειλε λοιπὸν αὐτὸν ὁ Ἄλῆς ὡς ἐκποιήσαντα μέρος τῆς δεσποτικῆς γῆς, καὶ ὡς μέλλοντα ἴσως νὰ παραδώσῃ εἰς τῶν ἀπίστων τὰς χεῖρας ὕλην τοῦ Δελβίνου τὴν ἐπαρχίαν, ἂν δὲν ἐλαμβάνετο πρόνοια. «Λυποῦμαι», προσέθηκεν, «ἀποκαλύπτων τοὺς σφετερισμοὺς τοῦ εὐεργέτου μου Σελίμ, ἀλλὰ τὸ συμφέρον τοῦ Σουλτάνου, τοῦ Κυρίου μου, μὲ παρώτρυνεν εἰς τὴν ἀποκάλυψιν αὐτήν, ἥτις ἐνδιαφέρει ἐπίσης τὴν θρησκείαν καὶ τὸ κράτος». Χωρὶς νὰ διατάξῃ περαιτέρω τινα ἔρευναν, ἔπεμφε τὸ Διβάνιον διαταγὴν θανάτου κατὰ τοῦ Σελίμ, καὶ ἐνετείλατο εἰς τὸν Ἄλῆν τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῆς. Ὁ γέρον Πασσᾶς Σελίμ οὐδόλως ὑπόπτειεν ὅποιαν ἐχιδναν ἔτρεφεν εἰς τοὺς κόλπους του· ὁ δὲ Ἄλῆς, παρὰ πάντα ἱερὸν τῆς ξενίας νόμον, παρεσκεύασε τὸν θάνατον τοῦ φιλοξενήσαντος αὐτὸν ἀνδρός. Καθ' ἐκάστην μετέβαινε παρὰ τῷ ξένῳ αὐτοῦ καὶ θεράπευεν αὐτὸν κατὰ τὰ ἦθη τοῦ τόπου· ἀλλ' ἡμέραν τινά, προφασισθεὶς ἀδιαιθεσίαν, παρεκάλεσε τὸν Σελίμ νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν οἰ-

κίαν του, ἵνα ἀκούσῃ σπουδαίαν τινα ἀνακοίνωσιν. Ὁ Σελίμ ἀπεδέξατο τὴν πρόσκλησιν καὶ ἦλθεν· ἀλλ' ὁ Ἀλῆς εἶχε κεκρυμμένους μισθωτοὺς ληστὰς ἐντὸς ἐντοιχίου σκευοθήκης, οἵτινες, ἅμα ὡς οὗτος ἀφῆκε νὰ πέσῃ χαμαὶ τὸ κύπελλον τοῦ καφέ, ἐξώρμησαν πρὸς τὸ δοθὲν σημεῖον καὶ ἐπλήρωσαν θανασίμως τὸν Σελίμ. Ἐξέπνευσε δὲ ὀδυνηρῶς ἐλέγχων τὸν προδόντα αὐτὸν Ἀλῆν.

«Σύ, υἱέ μου, τῷ εἶπε, μοῦ ἀφαιρεῖς τὴν ζωὴν; —Μὴ μὲ ἀναμιξῆς, Κύριε, μετὰ τῶν πονηρῶν».

Ἡ σωματοφυλακὴ αὐτοῦ ἔδραμε πρὸς τὸν θόρυβον, ἀλλ' εὔρε τὸν Ἀλῆν ἐν μέσῳ τῶν φονέων, ἀνεπτυγμένον κρατοῦντα τὸ φιρμάνιον καὶ κράζοντα ἀπειλητικῶς: «Ἐφόνευσα τὸν προδότην κατὰ διαταγὴν τοῦ ἐνδόξου μας Παδισσά. Ἴδου τὸ αὐτοκρατορικὸν φιρμάνιον!» Ταῦτα ἀκούσαντες, καὶ βλέποντες τὸ ἔγγραφο, προσέκλιναν οἱ Ὀσμανῆδες ἐνεοὶ ἐκ τοῦ τρόμου, ἐνῶ ἀπεκόπτετο ἡ τοῦ Σελίμ κεφαλὴ ἀπὸ τοῦ αἰμάσσοντος κορμοῦ. Χότζας τις συνέταξε τὸ φαταχέτ, καὶ τὸ κακούργημα ἐκηρύχθη νόμιμον ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ τοῦ ἐλέους καὶ τῆς χάριτος. Ὁ δὲ Ἀλῆς ἔλαβεν ὡς ἀμοιβὴν τὸν τίτλον Τοποτηρητοῦ τοῦ νέου Δερβέν Πασσᾶ τῆς Θεσσαλίας. Ὁφελήθη ἐκ τῆς ὑποδεστέρας ταύτης θέσεως, ἵνα συναγάγῃ πλοῦτον, καὶ ἔχων τὴν ἐντολὴν νὰ καθάρῃ τὸν τόπον ἀπὸ τῶν ληστῶν, κατώρθωσε νὰ νομιμοποιήσῃ τὴν ληστείαν, διανέμων εἰς τοὺς κλέφτας ληστρικά διπλώματα. Οὕτω δὲ ἡ ληστεία τοσοῦτον ἐκορυφώθη, ὥστε ἡ συγκοινωνία κατέστη δύσκολος καὶ πολλαχοῦ τῆς χώρας ἀπέβη ἀδύνατος ἡ ὁδοποιία. Κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην συνέβη γεγονός τι καταφαῖνον τὴν ῥιζικῶς διεσφραμμένην τουρκικὴν πολιτικὴν. Ὁ μὲν Δερβέν Πασσᾶς ἀνακλήσας εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀπέτισε διὰ τῆς κεφαλῆς του τοῦ Τοποτηρητοῦ αὐτοῦ τὰς κακουργίας· ὁ Ἀλῆς ὅμως, ἀντὶ νὰ μεταβῇ ὁ ἴδιος, ἀπέστειλεν εἰς Κωνσταντινούπολιν μέρος τῶν διὰ τῆς αἰσχρᾶς ἐκείνης ἐμπορίας κερδηθέντων χρημάτων, καὶ κατώρθωσεν, ὡς εἶχον τότε ἐν τῷ Διβανίῳ τὰ πράγματα, νὰ ἀπαλλαγῇ τῶν συνεπειῶν τῆς ἀρπαγῆς του διὰ τοῦ ἐξ αὐτῆς κέρδους. «Τὸ νερὸν κοιμᾶται, ἀλλ' ἡ ἰδιοτέλεια δὲν κοιμᾶται», ἔλεγε πολλὰκις, αὐταρέσκως ἀναμιμνησκόμενος τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπιτυχίας. Ἡ στρατιωτικὴ αὐτοῦ φήμη εἶχε τοσοῦτον αὐξήσει, ὥστε τὸ 1787, ἐκτραγόμενος τοῦ μεταξὺ Τουρκίας καὶ τῶν δύο αὐτοκρατοριῶν πολέμου, ἀνετέθη αὐτῷ σπουδαία ἀρχηγία ὑπὸ τὸν μέγαν βεζύρην Γιουσούφ. Συνεπεῖα δὲ τῶν ἐν τῇ ἐκστρατείᾳ ταύτῃ ὑπηρεσιῶν του ἀπένειμεν αὐτῷ ἡ Πύλη τὸ Πασσαλίκιον τῶν Τρικκάλων, δύο ἱππούριδας καὶ τὸν τίτλον Δερβεντζῆ Πασσᾶ, ἥτοι ἀνωτάτου ἐπόπτου τῶν ὁδῶν τῆς Ῥούμελης. Ἐν δὲ τῶν κυρίων καθηκόντων τοῦ νέου αὐτοῦ ἀξιώματος ἦν ἡ ἐξασφάλισις τῆς ἀπὸ Ἰωαννίνων εἰς Κων-

σταντινούπολιν ὁδοῦ καὶ ἡ ἀπὸ τῆς κοιλάδος τοῦ Πηνειοῦ ἐξάλειψις τῆς ληστείας. Τῆς εὐκαιρίας ταύτης ἐπωφεληθεὶς ὁ Ἀλῆς, διετήρει ἀπροκαλύπτως ἴδιον μισθοφόρον σῶμα, ὅπερ ἠύξησε μέχρι 4,000 ἀνδρῶν, καὶ ταχύτατα κατέδραξε, τῶν στρατιωτῶν του αὐτῶν ἠγούμενος, τὴν ἰδύνατόν τις νὰ προσδοκᾷ παρ' αὐτοῦ. Προέβαλε τοὺς ληστὰς ὅπου τῆς πεδιάδος τοὺς ἀπῆντησε, καὶ διασκορπίσας ἐδίωξεν αὐτοὺς εἰς τὰ ὄρη. Τοιοῦτον δὲ τὸ ὄνομά του ἐνέπνευσε τρόμον, ὥστε τάξις καὶ ἀσφάλεια ἐκράτησαν πάλιν ἀπὸ τοῦ Πίνδου μέχρι τῶν Θερμοπυλῶν. Οὕτω δὲ ἐξησφάλισεν ἑαυτῷ οὐ μόνον τὴν φήμην δραστηρίου καὶ δεξιοῦ διοικητικοῦ ὑπαλλήλου, ἀλλὰ καὶ τὰ μέσα δι' ὧν ἠδύνατο νὰ καταστῇ ἐπικίνδυνος εἰς τὴν Πύλην.

Τότε διελογίσατο νὰ καταλάβῃ τὸ Πασσαλίκιον τῶν Ἰωαννίνων, δι' οὗ ἐγκαθιστώμενος ἐν μέσῳ τῆς Ἠπείρου ἠδύνατο νὰ δεσποζῇ πάσης τῆς Ἀλβανίας. Ἡ μήτηρ αὐτοῦ Χάμκω εἶχεν ἐντούτοις ἀποθάνει, καὶ ἡ ἐσχάτη αὐτῆς θῆλῃσις ἐπέτασεν εἰς αὐτὸν καὶ τὴν ἀδελφὴν του ἐκδίκησιν κατὰ τῶν κατοίκων τοῦ Χορμούβου καὶ Γαρδικίου. Ἰκανὸς καὶ τοῦτο λόγος, ὅπως κεντρισθῇ ἔτι μᾶλλον ἡ πρὸς τὸ Πασσαλίκιον τῶν Ἰωαννίνων ὄρεξις αὐτοῦ. Τὰ σιτηρὰ τῆς γονίμου Θεσσαλίας ἦσαν ὄρος ὑπάρξεως διὰ τὴν πόλιν τῶν Ἰωαννίνων, ὁ δὲ Ἀλῆς, ὡς Πασσᾶς τῶν Τρικκάλων, ἐδέσποζε τῆς ἀπὸ Ἠπείρου εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐμπορικῆς ὁδοῦ, ἰδίᾳ δὲ τῆς μεταξὺ Θεσσαλίας καὶ Ἰωαννίνων συγκοινωνίας.

Ἀπὸ τῆς τουρκικῆς κατακτήσεως εἶχον διατηρηθεῖ οἱ τῶν Ἰωαννίνων κάτοικοι εἰδός τι ἡμιελευθερίας ὑπὸ τοὺς Πασσάδες αὐτῶν, ὧν προσεκάλουν τὴν ἀνάκλησιν ὁσάκις ᾔθελον. Τὸ ἔτος δὲ 1716 ὑπέκυψαν κατὰ πρῶτον εἰς τὸν κεφαλικὸν φόρον, καὶ τὸ 1740 εἰς τὴν ἐξουσίαν Πασσᾶ δύο φέροντος ἱππούριδας, ὅστις ἐξήρτητο προτοῦ ἀπὸ τοῦ βεζύρου τῶν Τρικκάλων. Εἰς ταῦτα ἐθμελιώσεν ὁ Ἀλῆς πάσας αὐτοῦ τὰς ἀξιώσεις. Ἐμῶρφονεν ἰδίαν φατρίαν μεταξὺ τῶν ἐν Ἰωαννίνοις Ἑλλήνων, καὶ διετήρει ἐν αὐτοῖς πράκτορας, ὑπεκκλίνοντας τὴν μεταξὺ τῶν ἐκεῖ μπεηδῶν διχόνοιαν. Ὅτε δὲ ὁ θάνατος τοῦ τέως Πασσᾶ ὑπῆρξεν ἡ ἀφετηρία βριαίων ἐμφυλίων συγκρούσεων μεταξὺ τῶν φιλοδόξων, καὶ φόνοι ἐγένοντο ἐν πλήρει μεσημβρίᾳ, καὶ ἔκλεισεν ἡ ἀγορὰ, εὐκαιρον νομίσας τὴν στιγμήν ὁ Ἀλῆς, συνήγαγε στρατὸν καὶ ὑπερβάς τὸν Πίνδον ἐπεφάνη τὸ φθινόπωρον τοῦ 1788 πρὸ τῶν Ἰωαννίνων. Ἀλλ' ἅμα τῇ ἐμφανίσει αὐτοῦ ἐλησμόνησαν τὰς ἔριδας των οἱ διεστηκότες μπεηδες, καὶ συναθροίσαντες τὰς πολεμικὰς αὐτῶν δυνάμεις συνεπλάκησαν μετ' αὐτοῦ κατὰ τὴν ὑπερθεῖν τῆς λίμνης χώραν· ἀλλ' ἠττηθέντες ἀπεκρούσθησαν εἰς τὴν πόλιν, καὶ ὁ Ἀλῆς προχώρησε

μέχρι τῶν τειχῶν τῶν Ἰωαννίνων. Μὴ ἔχων ὁμῶς ἱκανὸν στρατὸν, ἵνα τολμήσῃ ἐφοδοῦν, ἤρχισε παρακαλῶν τοὺς κατοικοὺς καὶ πολλὰ αὐτοῖς ὑποσχόμενος, καὶ κατέπεισε πολλοὺς τῶν ὀπαδῶν αὐτοῦ νὰ πέμψωσι πρεσβείαν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐξαίτιοι μὲν τὸν διορισμὸν αὐτοῦ ὡς Πασσᾶ. Ἐννοεῖται ὅτι ἡ ἔκθεσις τῆς ἀπιστολῆς δὲν ἀνταπεκρίθη εἰς τὰς προσδοκίας του· διότι ἡ Πύλη ἀπέπεμψε τοὺς πρέσβεις, διατάσσουσα νὰ διαλύσῃ ὁ Ἀλῆς τὸν στρατὸν αὐτοῦ καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Τρίκκαλα, ὅπου ἦν ἡ δικαιοδοσία του. Ὁ Ἀλῆς ὅμως μανθάνει πρὸς τὸν πιστοῦ τιнос ὑπηρετοῦ, προδραμόντος, ὅτι ἡ πρεσβεία του ἀπέτυχε, καὶ ἀποφασίζει νὰ τολμήσῃ πολιτικὸν τι πράξιμόπημα, ἐξ ἐκείνων ἅτινα ἐπιτυχᾶν οὐκ ἀπάντησι πάντοτε ἀπέναντι ἀσθενοῦς κυβερνήσεως. Συνενοεῖται δὲ πρὸς τοῦτο μετὰ τοῦ ὑπηρετοῦ καὶ τῶν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἐπιστηφόρων. Κατὰ τὰ εἰθιμμένα οἱ μπέηδες τῶν Ἰωαννίνων ἐξέρχονται εἰς προὔπαντησιν τοῦ αὐτοκρατορικοῦ φερμανίου καὶ προσκυνουσι πλήρεις σεβασμοῦ, φέροντες αὐτὸ ἕκαστος εἰς τὸ μέτωπον εἰς ἐνδειξίαν ὑποταγῆς. Ἀναγινώσκειται τότε ἡ διαταγή, καὶ πάντες ἀκούουσι μετ' ἐκπλήξεως, ὅτι ὁ Ἀλῆς διορίζεται Πασσᾶς τῶν Ἰωαννίνων καὶ διατάσσονται πάντες νὰ ἀναγνωρίσωσιν εὐθὺς τὸ ἀξίωμα του. Κραυγὴς ὑπῆρξε τοῦτο διὰ τοὺς μπέηδες· καὶ ἀντιτάσσονται μὲν τινες, ὑποψιθιρίζοντες ὅτι εἶνε πλαστὸν τὸ φερμάνιον, ἀλλ' οἱ πλείστοι προσπαθοῦσι νὰ ἐκλύσωσι διὰ ταχείας ὑποταγῆς τὴν εὐνοίαν τοῦ ἀνδρός, εἰς ἣν προβλέπουσιν ὅτι θὰ περιέλθῃ τὸ Πασσαλίκιον. Οἱ ὀπαδοὶ αὐτοῦ γίνονται δραστηριώτεροι, ὁ δὲ Ἀλῆς ὠφελούμενος τῆς ταρχῆς, εἰσέρχεται θριαμβευτικῶς τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1788 εἰς τὴν πόλιν, καθιστᾷ ἰσχυρὰν φρουρὰν εἰς τὴν δεσπόζουσαν αὐτῆς ἀκρόπολιν, ἀνταμείβει τοὺς φίλους του, καὶ ἀποστέλλει εἰς Κωνσταντινούπολιν νέαν πολυαριθμοτέραν πρεσβείαν, ἥτις πλούσια φέρουσα δῶρα, τὰ ἐνεργητικώτατα εἰς ἐπιτυχίαν τῶν σκοπῶν του μέσα, κατορθοῖ διὰ δωροδοκίας τῶν μελῶν τοῦ Διβανίου τὴν ἀναγνώρισιν τῶν τετελεσμένων γεγονότων. Ὁ λαὸς τῶν Ἰωαννίνων ἠ'χαριστήθη ἐκ τῶν γενομένων, καὶ ἄσμενος εἶδεν αὐτὸν μεταθάντα ἀπὸ τῆς δεσποτικῆς πίστεως μικρὰς ὀλιγαρχίας εἰς τὸ κράτος ἐνὸς μόνου ἀνδρός, θέντος τέρμα εἰς ἀτελευτήτους ἐμφυλίους διχονοίας. Κερδήσας ὁ Ἀλῆς δι' ὁμοίων μέσων τὸ Πασσαλίκιον τῆς Ἀρτις, καὶ ὑποτάξας τὴν Ἀκρηνάϊαν, ἠδύνατο νῦν ἐν ἀνάσει νὰ σκεφθῇ τὴν κατὰ τοῦ Χορμόβου ἐκδίκησιν αὐτοῦ. Οὕτω δέ, κύριος διὰ ὄλου τῆς πόλεως γενόμενος, κατέβαλεν αὐτὴν ἄρδην εἰς ἔδαφος, καὶ ὅσους δὲν ἔσωσεν ἡ φυγὴ διέλασεν ἐν στόματι μαχαίρας. Αἰχμάλωτός τις δέ, κατηγορούμενος ὅτι εἶχε βιάσει τὴν Χάμικων, ἐτέθη ἐπάνω ἐσχάρας, ἐστρε-

βλώθη δι' ἐμπύρων λαβίδων καὶ ἐψήθη διὰ βραδέος πυρός.

K. ΜΕΝΔΕΛΕΩΝ ΒΑΡΘΟΛΑΗ.

[Μετάφρασις Ἀγγέλου Βλάχου].

*
*

Ἐν τῇ δεσποτικῇ καὶ τυραννικῇ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ φύσει συνεκεντροῦντο ἡ θηριωδεςτέρα ἀπληστία καὶ ἀκολασία, ἡ τρομερωτέρα ῥαδιουργία καὶ πανουργία καὶ ἡ αἵμοχαρεςτέρα καὶ φρικτοτέρα ἀσυνειδήσια περὶ τε σκοποῦς καὶ μέσα. Τὸ ἄμετρον τῆς φιλοδοξίας του προὔδιδετο εἰς τὴν ἐπιμονὴν του νὰ εὕρῃ τὸν φιλοσοφικὸν λίθον πρὸς ἐπέκτασιν τῶν ὁρίων τοῦ κράτους του καὶ αὐτοῦ τοῦ βίου του.¹ Ἡ ἐπιτηδειότης, μὲ τὴν ὁποίαν ἐνώπιον μὲν τῆς Πύλης προσεποιεῖτο τὸν εὐπειθέστατον ὑπήκοον, ἐνώπιον δὲ τῶν Τούρκων τὸν ὀρθόδοξον Ὀθωμανόν, καὶ ἐνώπιον τῶν Ἑλλήνων τὸν ἀνεξίτητον καὶ φιλελεύθερον ἄνδρα, καὶ ἐνώπιον τῶν Γάλλων τὸν Ἰακωβίνον (τὸν ἔνθερον δημοκράτην), καὶ ἐνώπιον τῶν Ἀλβανῶν του τὸν πιστὸν καὶ εὐκρινῆ ἑταῖρον ἡ ἀναίδεια αὐτῆ τῆς ὑποκρισίας καὶ ἡ μελανωτέρα ἀπιστία του τὸν χαρακτηρίζουσιν ὡς τὸν πρῶτον ὄλων τῶν ὀμοφύλων του, τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα ἐξόχων. Οὔτε εὐεργέτης, οὔτε ὀπαδός, οὔτε φίλος, οὔτε συγγενῆς διετηρεῖτο διηνεκῶς εἰς τὴν εὐνοίαν τοῦ ἀπίστου τούτου ἀνδρός. Ἀλλὰ καὶ πρὸς αὐτὸν οὐδεὶς οὐδεμίαν εἶχεν ἐμπιστοσύνην. Φράγχοι, Τούρκοι καὶ Ἕλληνες ὑποπτεύοντο αὐτὴν ἐξ ἴσου, καὶ ἐπὶ τέλους καὶ τὰ τέκνα του καὶ οἱ συμπολιταὶ του αὐτοὶ τὸν ἐγκατέλιπον. Διότι ἀόριστός τις φόβος ἐπεκάθητο ἐπὶ τῶν ὑπηκόων του ὄλων· περὶ τὸν τράχηλον ἐκάστου, λέγει ὁ ἰατρός του Μεταξᾶς, εἶχε δέσει ὁ Ἀλῆς σχοινίον, τοῦ ὁποίου τὰ ἄκρα ἐν ταῖς χερσὶ του ἐκράτει. Τὰ πάντα ἐγνώριζεν, ὅσα καὶ πλησίον του καὶ μακρὰν αὐτοῦ συνέβαινον, καὶ τὰ πάντα προσεκτικῶς ἐξήταξεν. Οἱ μακρὰν αὐτοῦ εὐρισκόμενοι πράκτορές του τὸν ὑπηρετοῦν μὲ τὸν αὐτὸν ζήλον ὡς οἱ ἀμέσως περιστοιχοῦντες αὐτὸν ὀπαδοὶ του, καὶ καθὼς ἐμάνθανε πᾶν τὸ συμβαῖνον ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, ἐν Σμύρῃ καὶ ἐν αὐτῷ τῷ Διβανίῳ, οὕτως ἐγνώριζεν ὅλα τὰ χωρία καὶ ὅλας τὰς ὁδοὺς τῆς χώρας του, ἢν κατ' ἔτος περιήρχετο. Ἐν τῇ χειρὶ του ἐκράτει ὁ Ἀλῆς καὶ δικαστήρια καὶ ἀστυνομίαν· αἱ ὁδοὶ ἦσαν ὅλαι τόσον ἀσφαλεῖς, ὥστε, ὡς ἐξεφράζετο ὁ σιωπηλὸς Ἀλβανὸς καλύπτων μὲ τὸ φέσι του τοὺς ὀφθαλμούς του, ἠδύνατό τις καὶ τυφλὸς νὰ περιέλθῃ τὴν χώραν ἀφόβως καὶ ἀκινδύνως. Ὅθεν καὶ οἱ Ἀλβανοὶ του, οὐ μόνον οἱ βίᾳ καθυποταχθέντες, ἀλλὰ καὶ οἱ μὴ ὑποδουλωθέντες, ἐπρόφερον τὸ ὄνομά του μετὰ σεβασμοῦ, καὶ τὸ ἐξύμουν ἐν τοῖς ἄσμασι. Καὶ

1. Περὶ τούτου ἐπέστη ὁ ἰατρός Holland, ὅστις τὸν ἐπεσκέπτετο.